

Hallituksen esitys kevytautoja koskevien lakien voimaantulon siirtämisestä (HE 21/2019 vp)

Yksikön johtaja Sini Wirén

Erityisasiantuntija Aino Still

Hallituksen esityksen pääasiallinen sisältö

- Eduskunnan 18.12.2018 hyväksymien kevytautoja koskevien lakien voimaantuloa esitetään siirrettäväksi vuodelle 1.11.2020 saakka.
- Tasavallan presidentin 18.1.2019 vahvistamien lakien mukaan voimaantulo on 1.11.2019.
- Voimaantulon siirtämisen taustalla on Euroopan komission huomautukset ja sille tehtyt kantelut, joiden johdosta riski rikkomusmenettelyn käynnistämisestä Suomea vastaan on kasvanut.
- Voimaantulon siirtämisen tarkoituksena on selvittää onko lakeja mahdollista muuttaa siten, että ne olisivat komissiota tyydyttävällä tavalla unionin lainsäädännön mukaiset.

Kevytautolainsäädännön tausta

- Tavoitteena on ollut uuden turvallisemman liikkumismuodon mahdollistaminen nuorille mopojen ja mopoautojen rinnalle.
- Lain muutoksilla luotiin uusi kansallinen T1-luokan ajoneuvoryhmä, kevytauto:
 - Suurin rakenteellinen nopeus on rajoitettu 60 km/h, muutettu eduskunnassa (hallituksen esityksessä 45 km/h)
 - Muutettu vuonna 2015 tai sen jälkeen Suomessa käyttöönotetusta henkilöautosta
 - Enintään 10 vuotta vanha ajoneuvo
 - Ajokuntoinen omamassa on enintään 1500 kg, tai 1800 kg (muutettu eduskunnassa), jos käyttövoima on sähkö.
 - Kevytautoa saa kuljettaa 15-vuotta täyttänyt AM121-luokan ajokortilla (ns. mopoautokortti)
 - Verotetaan kuten henkilöautoa

Lainsäädännön käsittelyvaiheet

- Komissio antoi jo lakien valmistelun yhteydessä 24.9.2018 teknisten määräysten ilmoitusmenettelyssä huomautuksen, jonka mukaan lakiehdotukset eivät olleet ajokorttidirektiivin mukaiset. Oikeuskanslerin kanssa keskusteltua arvioitiin tuolloin, että esitys voidaan kuitenkin antaa eduskunnalle, koska ajokorttidirektiivin maatalous- ja metsätraktorin määritelmän soveltamiskäytäntö katsottiin tulkinnanvaraiseksi.
- Hallitus antoi lakiehdotukset eduskunnalle, joka hyväksyi ne muutettuna 18.12.2019 ja tasavallan presidentti vahvisti lait 18.1.2019 ja määräsi lait tulevaksi voimaan 1.11.2019.
- Eduskuntakäsittelyn aikana komissio oli viestittänyt ajokorttidirektiivin muutosmahdollisuuksiin palattavan ajokorttidirektiivin uudistamisen yhteydessä.
- Lakien vahvistamisen jälkeen valmistellut valtioneuvoston asetusten ja Liikenne- ja viestintäviraston määräyksen luonnokset ilmoitettiin komissiolle teknisten määräysten ilmoitusmenettelyssä.
- Näistä tuli elokuussa 2019 uudet huomautukset komissiolta.

Komission huomautukset 1.8.2019 ja 8.8.2019

- Komission mukaan kevytautot eivät kuulu ajokorttidirektiivin maatalous- tai metsätaloustraktorin määritelmään, vaan moottoriajoneuvon määritelmään ja siten ajokorttidirektiivin soveltamisalaan.
- Kevytauto ei täytä niiden ajoneuvojen vaatimuksia, joita AM-luokan ajokortti oikeuttaa ajokorttidirektiivin mukaan kuljettamaan.
- Kevytautojen kuljettamisesta ei voida siten komission mukaan kansallisesti säätää AM-ajokorttiluokan ja 15-vuoden alaikärajan vaatimusta.
- Komissio on myös tiukentanut tulkintaa siitä, onko traktorien T-ajoneuvoluokalla merkitystä ajokorttidirektiivin maatalous- tai metsätraktorin määritelmää tulkittaessa.
- Lisäksi komissio on ollut huolissaan liikenneturvallisuusvaikutuksista haavoittuvassa asemassa oleviin tienkäyttäjiin, ympäristövaikutuksista kun henkilöauton nopeutta rajoitetaan, ajoneuvojen virittämisestä sekä markkinavaikutuksista mopojen ja mopoautojen markkinoihin.

Asian jatkovalmistelu komission huomautusten jälkeen

- Komission kanssa käytiin virkamiestasolla puhelinneuvottelu, jonka perusteella on arvioitu, että riski rikkomusmenettelyn käynnistämisestä lakien tämänhetkisessä muodossa ja aikataulussa on suuri ottaen huomioon, että komission on reagoitava sille tehtyihin kanteluihin.
- Oikeuskansleri ei ole pitänyt oikeudellisesta näkökulmasta suositeltavana komission arvion mukaan EU-oikeuden kanssa ristiriidassa olevia lakeja toimeenpanevien valtioneuvoston asetusten ja määräysten antamista.
- Näin ollen tämän hetkiseen lakien voimaantuloon liittyy myös vaara siitä, että lait tulevat voimaan ilman niitä tarkentavia säännöksiä ja määräyksiä. Tämä voi johtaa vaaratilanteisiin, jos oikeustila on epäselvä esimerkiksi sen suhteen, millainen kevytauton nopeudenrajoittimen tulisi olla tai pitääkö kevytautoa katsastaa ja tuleeko siinä käyttää hitaan ajoneuvon kolmiota.

Toteuttamisvaihtoehdot

Lakien voimaantulo 1.11.2019

- Edellyttäisi valtioneuvoston asetusten ja Traficomien määräyksen antamista, jota ei voida oikeudellisesti pitää suositeltavana.
- Johtaisi suurella todennäköisellä rikkomusmenettelyn käynnistämiseen.
- Vahingot kansalaisille ja yrityksille voivat olla suurempia, jos lait rikkomusmenettelyn johdosta kumottaisiin myöhemmin.

Lakien kumoaminen

- Varma tapa välttää rikkomusmenettely.
- Kansalaisten ja yritysten valmistelevat toimenpiteet ovat olleet turhia.
- Epävarmuus lakien voimaantulosta päättyisi ja keskeyttäisi mahdollisten uusien taloudellisten vahinkojen syntymisen.
- Vaatisi todennäköisesti laajempaa käsittelyä kuin mitä 1.11.2019 mennessä on mahdollista.

Voimaantulon siirtäminen

- Mahdollistaa ratkaisuvaihtoehtojen selvittämisen yhteistyössä komission ja sidosryhmien kanssa.
- Jatkaa epävarmuutta usealla kuukaudella, koska teknisten määräysten ilmoitusmenettely ja lain valmistelu ja eduskuntakäsittely vievät aikaa.

Perusteita voimaantulon siirtämiselle

- Liikenne- ja viestintäministeriöön tulleiden palautteiden perusteella nopeudeltaan rajoitetuille henkilöautoille nuorten käyttöön on kysyntää.
- Keskusteluja komission kanssa olisi jatkettava ja ehdotuksia valmisteltava pikaisella aikataululla.
- On kuitenkin mahdollista, että vaikka voimaantuloa siirrettäisiin ehdotetun mukaisesti vuodella, voi lopputuloksena olla lakien kumoamisen esittäminen, jos komissiota tyydyttävää ajokorttidirektiivin mukaista ratkaisua ei löydy.
- Tällöin myös kumoamisesitys olisi valmisteltava mahdollisimman pian, jos selviää, ettei ratkaisuvaihtoehtoa löydy.

Kiitos!